

Sz. P. Donald Tusk

Prezes Rady Ministrów RP

Szanowny Panie Premierze,

od kilku miesięcy z niepokojem obserwujemy próby opóźnienia wejścia w życie tzw. ustawy kaucyjnej, będącej nowelizacją *Ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi*. W debatach publicznych i mediach słychać głosy, podnoszone głównie przez producentów napojów i środowiska z nimi powiązane, krytykujące proponowany kształt ustawy w imię tzw. interesu publicznego. Jako obywatelki i obywatele, reprezentujący szeroką grupę konsumentów, chcielibyśmy odnieść się do tych stanowisk i zwrócić uwagę na aspekty społeczne, środowiskowe i zdrowotne, które leżą u podstaw nowelizowanych zmian.

W [liście otwartym](#) do Pana Premiera, firmy reprezentujące producentów napojów, handel detaliczny i rolnictwo twierdzą, że wejście w życie ustawy z dniem 1 stycznia 2025 roku spowoduje chaos finansowy i organizacyjny, co negatywnie wpłynie na polską gospodarkę i konsumentów. Jednak fakty są inne. Argumenty przytoczone przez producentów napojów można łatwo podważyć, co zebrała i [opisała na łamach Rzeczpospolitej](#) Ogólnopolska Izba Gospodarcza Ochrony Środowiska. Co więcej, wiele uwag przedsiębiorców uwzględniono w najnowszej propozycji nowelizacji ustawy, przedstawionej przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska i poddanej konsultacjom społecznym. Polscy producenci, wbrew temu co nagłaśniają, mieli także wystarczająco dużo czasu na przygotowanie się do wprowadzenia systemu i uzgodnienia w sprawie powołania wspólnego operatora kaucyjnego.

Jako reprezentanci i reprezentantki społeczeństwa, pragniemy podkreślić, iż system kaucyjny jest rozwiązaniem zaprojektowanym na potrzeby wielu stron, a jego jak najszybsze wdrożenie leży w interesie nas wszystkich. Warto więc zacząć od przypomnienia tego, jakie są cele jego wprowadzenia. System kaucyjny to kluczowy element Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta (ROP) i modelu Gospodarki o Obiegu Zamkniętym, który ma wpłynąć na redukcję ilości opakowań po napojach, zmianę nawyków konsumpcyjnych i edukację społeczeństwa na temat gospodarowania odpadami. Segregacja i ponowne wykorzystanie zmniejszy ilość produkowanych opakowań z tworzyw sztucznych, szkła i metali oraz emisję gazów cieplarnianych. Dzięki systemowi kaucji, produkcja trwałych opakowań wielorazowego użytku stanie się korzystniejsza dla producenta, a ich stosowanie będzie bardziej dostępne i opłacalne dla użytkownika.

Zgodnie z unijnymi przepisami do 2030 powinniśmy osiągnąć 90 proc. odzysku opakowań (recyklingu). Tymczasem obecny poziom selektywnej zbiórki i późniejszego ich zagospodarowania dla butelek PET, szkła opakowaniowego oraz puszek aluminiowych wynosi odpowiednio: 43 proc., 62 proc. i 81 proc. U naszych sąsiadów, takich jak Niemcy czy Litwa, gdzie obowiązuje system kaucyjny, poziom zbiórki opakowań po napojach wynosi niemal 90 proc., a wartość zbieranego materiału, dzięki czystszy surowcowi i niższym kosztom przetwarzania, jest wyższa o prawie 85 proc. Żaden z krajów nie osiągnął

podobnego poziomu bez wprowadzenia systemu kaucyjnego, a Polska już w 2025 roku powinna wywiązać się z realizacji poziomu 77 proc. selektywnej zbiórki opakowań po napojach – szklanych, plastikowych i metalowych, konsekwentnie dochodząc do 90 proc. w 2029 roku.

Szacuje się, że przy obecnym poziomie recyklingu Polacy marnują rocznie ok. 12,8 tys. ton puszek i 160,8 tys. ton butelek plastikowych. Problemem są również jednorazowe butelki szklane, szczególnie tzw. małopki. Zużyte opakowania jednorazowe zdecydowanie za często trafiają do środowiska albo do odpadów zmieszanych zamiast być poddawane recyklingowi. Przeciętnie na mieszkańca Polski przypadają ok. 132 opakowania, które zamiast zostać ponownie wykorzystane, trafiają do naszych lasów, na składowiska odpadów albo do spalarni. Sprawnie działający system kaucyjny znacząco obniża koszty środowiskowe i zwiększa ilość efektywnie przetworzonych surowców oraz uruchamia mechanizm kontroli i mobilizacji społecznej, co sprawia, że więcej odpadów trafia do odpowiednich punktów zbiórki.

Jednym z najbardziej niepokojących aspektów obecności plastiku w naszym środowisku jest jego wpływ na zdrowie człowieka. Cząsteczki mikroplastiku przenikają do naszych organizmów na różne sposoby, m.in. poprzez żywność, wodę i powietrze. Badania pokazują, że przeciętny człowiek spożywa około 5 gramów plastiku tygodniowo - to tyle, ile waży karta płatnicza. Mikroplastik został wykryty w ludzkiej krwi, płucach, a nawet w łożyskach, co wskazuje na jego szeroką penetrację w naszym organizmie. Długoterminowe skutki zdrowotne tego zjawiska są jeszcze nie do końca poznane, ale istnieje coraz więcej dowodów na to, że mikroplastik może wpływać na układ hormonalny, odpornościowy oraz powodować stany zapalne. Wprowadzenie systemu kaucyjnego to więc nie tylko kwestia ochrony środowiska, ale także naszego zdrowia. Poprzez zmniejszenie ilości plastikowych odpadów i zwiększenie poziomu ich ponownego wykorzystania, możemy ograniczyć narażenie na te szkodliwe substancje.

W żadnym innym obszarze związanym z ochroną klimatu i środowiska nie ma takiej jedności w odbiorze społecznym jak w przypadku systemu kaucyjnego. Według badań IBRIS z 2022 roku 91 proc. Polaków wyraża poparcie dla utworzenia systemu kaucyjnego, a 86 proc. uważa, że powinien on zacząć obowiązywać w Polsce jak najszybciej. Poza samym poparciem idą też zapowiedzi - 83 proc. badanych (badanie Insight Lab z 2023 roku) deklaruje, że możliwość zbiórki opakowań po napojach w sklepie, w którym zazwyczaj robią zakupy, zachęci do ich oddawania - zarówno w mieście jak i na wsi. Nie ma co się dziwić - Polki i Polacy widzą jak działa system kaucyjny za granicą, oddając swoje butelki na Słowacji, w Niemczech czy Rumunii.

System kaucyjny to także doskonały przykład na to, jak indywidualne działania mogą przekładać się na realne korzyści dla środowiska. Umożliwiając konsumentom bezpośrednie uczestnictwo w procesie recyklingu i przełożenie tych działań na efekty (np. wzrost poziomu recyklingu), wzmacniamy ich poczucie odpowiedzialności i wpływu na stan naszej planety. Kiedy obywatele widzą konkretne rezultaty swoich działań, są bardziej skłonni wspierać szeroko pojętą politykę klimatyczną oraz angażować się w inne proekologiczne inicjatywy. Zatem wdrożenie systemu kaucyjnego może być pierwszym krokiem do większej zmiany nawyków i aktywności społeczeństwa na rzecz ochrony środowiska.

Szkoda byłoby zmarnować tak wielki potencjał, tym bardziej że w działaniach na rzecz klimatu nic nie jest nam dziś bardziej potrzebne, niż narodowy konsensus. A taki został właśnie osiągnięty w sprawie wprowadzenia systemu kaucyjnego. Dlatego apelujemy o jak najszybsze wprowadzenie ustawy kaucyjnej i proponowanych rozwiązań bez dalszych opóźnień. Uważamy, że sprawnie działający system kaucyjny przyniesie korzyści zarówno dla gospodarki, jak i dla środowiska, a także zwiększy zaangażowanie społeczne w kwestie ekologiczne. Liczymy, że ten wspólnie budowany przez wiele lat kapitał nie zostanie zaprzepaszczone. Wysokie poparcie społeczne powinno pomóc w podjęciu decyzji o wprowadzeniu systemu bez dalszej zwłoki i stać się impulsem do wdrażania kolejnych, bardziej kompleksowych rozwiązań.

Rodzice dla Klimatu

Lista poparcia:

Green Rev Institute
Future Food 4 Climate
Polskie Stowarzyszenie Zero Waste
Stowarzyszenie BoMiasto
Centrum Aktywizmu Klimatycznego – Gniazdo
Fundacja Aktywizmu Klimatycznego
Fundacja Na miejscu
Pracownia na rzecz Wszystkich Istot
Fundacja Napraw Sobie Miasto
Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
Ogólnopolska Izba Gospodarcza Ochrony Środowiska
Ground up – Fundacja Grunt od Nowa
Extinction Rebellion Polska
Fundacja Strefa Zieleni
Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie
Fundacja EkoRozwoju
Polski Klub Ekologiczny w Krakowie, Koło Miejskie w Gliwicach
Ograniczam Się
Kooperatywa Spożywcza Dobrze
Po-Dzilenia Centrum Ekonomii Współdzielenia
Fundacja Frank Bold
Eko Idea
UNEP / GRID
Polski Klub Ekologiczny
Centrum Prawa Ekologicznego
Instytut na rzecz Ekorozwoju
Instytut Spraw Obywatelskich
Aeris Futuro
Polska Zielona Sieć
Stowarzyszenie Ekologiczne “Etna”
Polski Klub Ekologiczny, Okręg Mazowiecki
Porozumienie Inicjatyw Zielony Pierścień Warszawy
Fundacja Alarm dla Klimatu
Fundacja Odzyskaj Środowisko